PÁZMÁNY

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Absztrakt- és programfüzet

TŐKEFORMÁK ÉS ÉLETVILÁGOK

MŰHELYKONFERENCIA

A lokalitás mint erőforrás, életvilág és intézményi cselekvési tér

2026. november 20. (péntek)

Pázmány Péter Katolikus Egyetem · Sophianum

1088 Budapest, Mikszáth Kálmán tér 1.

108-as terem

A Lokális Társadalom és Gazdaság Kutatócsoport, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Karának Gazdaságtudományi Intézete, a Szent II. János Pál Pápa Kutatóközpont, a Keresztény Gazdaság Kutatócsoport, valamint a Társadalomtudományi Doktori Iskola által szervezett konferencia központi kérdése annak vizsgálata, hogy a lokalitás miként jelenik meg erőforrásként, életvilágként és intézményi cselekvési térként a történeti és kortárs társadalmi-gazdasági folyamatokban. A tanácskozás abból indul ki, hogy a föld, a táj, a közösségek, az intézmények és a kulturális mintázatok nem csupán hátterei, hanem alakítói is a társadalmi és gazdasági folyamatoknak.

PROGRAM | DÉLELŐTT

9:00–9:10 Megnyitó

I. SZEKCIÓ

Föld, táj, erőforrások és fejlesztés

Szekcióelnök: Ö. Kovács József

A szekció központi kérdése

Milyen természeti, térbeli és gazdasági erőforrások alakítják a lokalitás fejlődési lehetőségeit, és hogyan szerveződnek ezek köré a társadalmi együttműködés formái?

9:10–10:10 I. előadás- és vitablokk

- Timár Balázs László
- Csókás Máté
- Dobos Gergely
- Kérdések és szakmai vita

10:10–10:25 Kávészünet

10:25–11:30 II. előadás- és vitablokk

- Virág Attila
- Fekete Artúr
- Bódi Dániel
- Kérdések és szakmai vita

11:30–12:30 Ebédszünet

PROGRAM | DÉLUTÁN

II. SZEKCIÓ

Társadalmi tőke, identitás és helyi cselekvés

Szekcióelnök: Schlett András

A szekció központi kérdése

Milyen kulturális, kapcsolati és intézményi feltételek teszik lehetővé a helyi közösségek fennmaradását és önszerveződését?

12:30–14:10 Előadások és szakmai vita

• Veres Zoltán
• Boros Zoltán
• Budai Katalin
• Sallai Regina
• Ruzsa Alexandra
• Mészáros Dávid

14:10–14:30 Kávészünet

14:30–15:30 Kerekasztal-beszélgetés

Lokalitás a mesterséges intelligencia korában

Résztvevők:

- Laurinyecz Mihály atya,
- Botos Máté,
- Zsinka László

Moderátor: (egyeztetés alatt)

15:30–15:45 A konferencia zárása

I. SZEKCIÓ · ELŐADÁSABSZTRAKT

Tudásformák konfliktusa a tájhasználat és a természethelyreállítás kontextusában

Timár Balázs László
PPKE TÁDI

Az előadás a szakértői rendszerek és a helyi tapasztalati tudás konfliktusait vizsgálja a tájhasználat és a természethelyreállítás kontextusában. A természeti erőforrások leromlása a természethelyreállítást a modern társadalmi működés egyik meghatározó kérdésévé teszi. A helyreállítás céljai között hangsúlyosan jelenik meg a helyi adottságokhoz való alkalmazkodás, a közösségi részvétel és az ember tájfenntartó szerepe. Kérdés azonban, miként valósulhatnak meg ezek a törekvések, amikor a modernizáció számos esetben a tájhoz kötődő közösségek és gyakorlati kompetenciáik leépüléséhez járult hozzá. Megközelítésünk a tudásformák konfliktusának társadalomelméleti elemzését kapcsolja össze a történeti tájhasználat és a közösségi erőforrás-gazdálkodás példáival. Arra keressük a választ, hogyan kapcsolódhat össze a kultúrtájak ökológiai helyreállítása az azokat gondozó helyi közösségek megerősödésével. Ebben a táj egyszerre jelenik meg természeti tőkeként és a helyi tudást, közösségi együttműködést és mindennapi gyakorlatokat hordozó életvilágként.

Az előadás fő állítása, hogy a természeti erőforrások tartós fenntartása összefügg az azokat gondozó közösségek tudásának és önszerveződési képességének fennmaradásával. Ehhez szükséges, hogy a helyi szereplők tudása tényleges döntési kompetenciával és erőforrás-hozzáféréssel párosuljon. A természethelyreállítás ezért társadalmi–ökológiai folyamatként értelmezhető, amely a helyi kompetenciák visszaépítését és a szakértői rendszerek, valamint a helyi szereplők közötti közvetítés megerősítését is igényli. Az ökológiai érték számszerűsítése akkor segítheti a lokalitások megerősödését, ha a finanszírozás e képességek fennmaradását szolgálja.

KULCSSZAVAK

Természethelyreállítás; helyi tudás, tudásformák konfliktusa, természeti tőke, lokalitás.

I. SZEKCIÓ · ELŐADÁSABSZTRAKT

A táj mint erőforrás: kísérlet Teleki Pál életművének kritikai újraolvasására

Csókás Máté
PPKE-BTK, megbízással foglalkoztatott oktató; PPKE TDI

Teleki Pálról a történészi összefoglalóktól az alkalmi jellegű, megemlékező írásokig a „tudós politikus” képe jelenik meg, azonban a hangsúly legtöbbször a politikusi szerepvállalására esik. Az előadás éppen ezért a kevésbé közismert, a földrajztudós-teoretikus Teleki Pálra fókuszál, összevetve más irányzatokkal és alkotókkal.

Teleki felfogásában a táj nem pusztán fizikai tér, hanem az ember és a természet kölcsönhatásából létrejövő szimbiotikus és történelmi egység, amiben a földrajz elsődleges feladata a „tájkarakter megragadása”. A 20. század második felében a tudományterületek széttagolódása (természet és társadalom merev elválasztása) háttérbe szorította ezt az integratív felfogást, miközben a közelmúlt „térbeli fordulata” éppen a tér társadalmi konstrukcióként való újragondolását hozta előtérbe.

Az előadás elsődleges célja, hogy Teleki vonatkozó művei alapján választ próbáljon adni egyfelől, hogy Teleki Pál gondolkodásában miként kapcsolódott össze a fizikai tér, a benne élő nép és a történelmi meghatározottság adta keretrendszer, másfelől, hogy tájfelfogása és térszemlélete miként hasznosulhat korunkban.

Az előadás kilép a szűken vett tudománytörténet keretei közül, a földrajztudomány historiográfiája és az eszmetörténet határvidékén helyezkedik el, hozzájárulva a Teleki-recepció és historiográfia kibővítéséhez.

KULCSSZAVAK
Teleki Pál; táj; térfogalom; gazdasági földrajz.

I. SZEKCIÓ · ELŐADÁSABSZTRAKT

A magyar térségi fejlesztés finanszírozási kérdései

Dobos Gergely
PPKE JÁK, Lokalitás műhely

A magyar önkormányzati rendszer településközpontú működése különösen a kistelepüléseken nehezíti a finanszírozási, feladatellátási és társadalmi problémák kezelését. A térségi együttműködés intézményi kereteinek változásai ezért felvetik egy hosszú távú, politikai ciklusokon túlmutató térségfejlesztési modell szükségességét. Az előadás azt vizsgálja, milyen szervezeti és finanszírozási megoldások segíthetik egy ilyen modell kialakítását.

A megközelítés három pillérre épül: a korábbi magyar térségi együttműködések tapasztalatainak feldolgozására, a jelenlegi finanszírozási eszközök áttekintésére, valamint a francia, lengyel és olasz önkormányzati és térségfejlesztési modellek összehasonlítására. A vizsgálat kitér az önkormányzati adók, a fejlesztési programok és a szolidaritási hozzájárulás szerepére, illetve a forráselosztás és az együttműködési ösztönzők összefüggéseire. A nemzetközi példák értékelésének középpontjában azok magyarországi alkalmazhatósága áll, figyelembe véve az eltérő intézményi kereteket és térségi sajátosságokat.

Az előadás fő állítása, hogy a fenntartható térségfejlesztéshez kiszámítható finanszírozásra, tartós együttműködési keretekre és a helyi szereplők részvételére van szükség. Célja olyan modell körvonalazása, amely az önkormányzatok, a civil szervezetek és a gazdasági társaságok együttműködését a méret- és költséghatékonyság, valamint a társadalmi problémák kezelése szolgálatába állítja.

KULCSSZAVAK
Térségfejlesztés; önkormányzati finanszírozás; településközi együttműködés; nemzetközi modellek; méret- és költséghatékonyság.

I. SZEKCIÓ · ELŐADÁSABSZTRAKT

Energia, komplexitás és társadalmi reziliencia: az energetikai átmenetek társadalmi és politikai következményei az EROI-mutató tükrében

Virág Attila
PPKE, Gazdaságtudományi Intézet, egyetemi docens

Az előadás azt vizsgálja, hogy a modern energetikai rendszerek átalakulása milyen társadalmi, politikai és gazdasági következményekkel jár a 21. századi polikrízis körülményei között. A vizsgálat középpontjában az EROI (Energy Return on Investment) mutató áll, amely az energiahordozók energetikai hatékonyságát méri, és egyúttal a társadalmi komplexitás fenntarthatóságának fontos indikátoraként is értelmezhető. Az előadás abból a feltevésből indul ki, hogy a fosszilis energiahordozók magas EROI-értéke alapozta meg a modern gazdasági növekedést, az urbanizációt és az összetett társadalmi rendszerek kialakulását, miközben a jelenlegi energetikai átmenet geopolitikai konfliktusokkal, ellátásbiztonsági kihívásokkal, nyersanyagfüggőségekkel és a társadalmi bizalom válságával fonódik össze. Az áttekintés interdiszciplináris megközelítésben kapcsolja össze az energetika, a társadalomelmélet, és a geopolitika szempontjait. Az előadás fő állítása szerint az energia nem csupán gazdasági erőforrás, hanem a társadalmi reziliencia, az állami működés és a közösségi együttműködés meghatározó tényezője. Az energetikai átmenetek ezért nem kizárólag technológiai, hanem mély társadalmi alkalmazkodási folyamatok is, amelyek alapvetően befolyásolják a jövő társadalmi és politikai fejlődését.

KULCSSZAVAK
EROI; energetikai átmenet; társadalmi reziliencia; polikrízis; társadalmi komplexitás.

I. SZEKCIÓ · ELŐADÁSABSZTRAKT

Erőforrások nélkül nincs autonómia? – A magyar önkormányzatiság dilemmái és jövője a helyi tőkeképzés perspektívájából

Fekete Artúr
PPKE, Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar, Politikatudomány MA

A rendszerváltás során kialakított magyar önkormányzati rendszer a korábbi centralizált államszervezettel szemben olyan modellt tűzött ki célul, amely széles körű helyi önállóságot és jelentős feladat- és hatásköröket biztosított a települések számára. A modell ugyanakkor már kezdetektől magában hordozta a helyi feladatok és a rendelkezésre álló erőforrások közötti feszültséget: a települések eltérő gazdasági adottságai, korlátozott saját bevételi lehetőségei és a feladatellátás finanszírozási igényei az autonómia eltérő feltételeit teremtették meg, miközben az állami és önkormányzati szint közötti forrásmegosztás is tartós konfliktusforrássá vált. Az első két évtizedben e problémákhoz az önkormányzati eladósodás is társult, amelyre a 2010-es évek elejének reformjai részben a feladatok és források központosításával, valamint az önkormányzati adósságállomány konszolidációjával válaszoltak. Az előadás történeti és intézményi megközelítésben azt vizsgálja, hogy a recentralizáció mennyiben oldotta meg az autonómia erőforrás-problémáját, illetve milyen alternatívát jelenthetett volna a helyi tőkeképző képesség megerősítése. Nemzetközi kitekintéssel olyan önkormányzati modelleket vizsgál, amelyek a helyi önállóságot saját bevételi kapacitásokkal, kiegyenlítési mechanizmusokkal és állami koordinációval kapcsolják össze. A kutatás fő állítása, hogy a fenntartható önkormányzati autonómia nem pusztán a feladatok és források elosztásának kérdése, hanem annak függvénye is, hogy a helyi önkormányzatok milyen mértékben képesek saját gazdasági, társadalmi és kulturális tőkéjük létrehozására és újratermelésére.

KULCSSZAVAK
Helyi autonómia; erőforrás-függőség; helyi tőkeképzés; önkormányzati modellek; magyar önkormányzatiság.

I. SZEKCIÓ · ELŐADÁSABSZTRAKT

Zsugorodó települések és forrásallokáció – A fejlesztési források helyi hasznosulásának területi feltételei

Bódi Dániel
Miskolci Egyetem, Világ- és Regionális Gazdaságtan Intézet, PhD hallgató

Az előadás a zsugorodó települések és a fejlesztési források allokációjának kapcsolatát vizsgálja a magyarországi településfejlődési pályák, térszerkezeti egyenlőtlenségek és helyi erőforrások összefüggésében. A problémafelvetés abból indul ki, hogy a népességvesztéssel, elöregedéssel, gyengülő intézményi kapacitással és szűkülő helyi humánerőforrással jellemezhető települések gyakran éppen azok, amelyeknek a legnagyobb szükségük lenne külső fejlesztési támogatásokra, ugyanakkor forrásabszorpciós képességük korlátozott. Az előadás a forrásallokáció és a forrásabszorpció fogalmi különbségéből kiindulva értelmezi, hogy a támogatások elosztása, megszerzése és tényleges helyi hasznosulása között milyen feszültségek keletkezhetnek. A megközelítés a demográfiai zsugorodást nem önálló jelenségként, hanem a helyi gazdasági, társadalmi, intézményi és közösségi erőforrások gyengülésével összekapcsolódó folyamatként kezeli. A vizsgálat várható következtetése szerint a fejlesztési források önmagukban nem képesek megfordítani a zsugorodó települések kedvezőtlen pályáit, ha nem kapcsolódnak a helyi intézmények működőképességének, a társadalmi tőkének, a fejlesztési kapacitásoknak és a közösségi cselekvőképességnek a megerősítéséhez. Ezért a forrásallokáció csak differenciált, településtípusokra, helyi adottságokra és abszorpciós korlátokra érzékeny fejlesztéspolitikai keretben értelmezhető eredményesen.

KULCSSZAVAK
Zsugorodó települések; forrásallokáció; forrásabszorpció; helyi kapacitások; területfejlesztés.

II. SZEKCIÓ · ELŐADÁSABSZTRAKT

A lokalitás megjelenése Magyary Zoltán munkásságában

Veres Zoltán
PPKE JÁK, Pénzügyi Jogi Tanszék, BTK, Gazdaságtudományi Intézet

Magyary Zoltán hatalmas életművének egyik fő üzenete, hogy a közigazgatás nem önmagáért létezik, hanem az emberek szolgálatáért. Kiss Istvánnal közösen írt, A közigazgatás és az emberek (1939) című úttörő munkája a közigazgatást helyi szinten (tatai mintajárás), a mindennapi működés közben vizsgálta. Úgy vélte, a közigazgatás hatékonyságát elsősorban az határozza meg, hogy a helyi lakosok mennyire elégedettek a tevékenységével. Kutatásaihoz a személyéhez szorosan kötődő tatai járást választotta mintaterületnek. Munkássága bizonyítja, hogy egy járás vagy település igazgatását nem lehet sikeresen irányítani anélkül, hogy a vezetés mélyen ismerné a helyi (lokális) sajátosságokat, problémákat és erőforrásokat. Ugyanakkor a lokalitás nála nem elszigeteltséget jelentett: a helyi szerveknek pontosan kell ismerniük a helyi igényeket, de a modern állam részeként, egységes és racionális elvek mentén kell működniük: „Központnak nincsen értelme külső szervek, helyi közigazgatás nélkül és a helyi önkormányzatok a komplikált posztindusztriális államban nem élhetnek elzárt életet, hanem rá vannak utalva az államra.” A helyi önkormányzatok, mint a lokalitás megtestesítőinek hivatását abban látta, hogy a magyar közigazgatást az emberekhez közel vigyék: „a felülről jövő sokféle parancs és terv összehangolása az emberekre való kihatásukban a helyi közigazgatásnak egyik sajátossága,” elismerve ezáltal, hogy az önkormányzatok a szubszidiaritás elvének érvényesülésében is megkerülhetetlen szereplők. Gondolatai a rendszerváltozást követően hosszú elhallgatást követően kezdtek újra figyelmet kapni: a nevét viselő Magyary Zoltán Közigazgatás-fejlesztési Program (2011) elismeri, hogy „(a) 20. század magyar közigazgatás-tudományának nemzetközi hírű művelője, Magyary Zoltán életműve számos ponton ad mintát számunkra,” többek között iránytűként szolgálhat az önkormányzati rendszer tervezett reformjához is.

KULCSSZAVAK
Lokalitás és közigazgatás; közigazgatás és emberek; önkormányzat és központi igazgatás.

II. SZEKCIÓ · ELŐADÁSABSZTRAKT

Közfeladatot szolgáló célvagyon egy szerzetesrend birtokában. A bencés rend iskolafenntartó tevékenysége Magyarországon 1802 és 1945 között

Boros Zoltán
Pannonhalmi Főapátsági Levéltár

1945. április 13-án Kelemen Krizosztom pannonhalmi főapát egy fellebbezést fogalmazott meg egy közelebbről meg nem nevezett megyei földbirtokrendező tanácshoz, melynek indoklásában részletesen kitért arra, hogy bencés rend földbirtoka olyan közérdekű célvagyon, melynek elkobzása és szétosztása lehetetlenné teszi a rend által vállalt kulturális célok megvalósítását, elsősorban a bencés rend gimnáziumainak fenntartását. Előadásomban ebből a dokumentumból kiindulva próbálom megvilágítani azt a folyamatot, melynek kezdőpontja és jogforrása az 1802-ben kiadott királyi diploma volt, ami négy bencés apátság működését állította vissza azzal a kikötéssel, hogy ezek birtokainak jövedelméből tíz középiskola fenntartására köteles a rend. Ez a királyi kegyúri jog alapján álló intézkedés a felületes szemlélőben azt a látszatot keltheti, hogy a bencések egyszerűen csak visszakapták a II. József által elkobzott javaikat. Más felfogás szerint a rend egy olyan állami vagyonrészhez jutott, melyet csak hitéleti, kulturális és oktatási célokra használhatott fel. Emellett a tanító rendek jelenléte a helyi közösségekben nemcsak egy közfeladat átvállalását jelentette, hanem jelentős kulturális többletet is biztosított a helyi közösségeknek, esetünkben az északnyugat-dunántúli kisvárosok lakóinak. Néhány konkrét példán keresztül azt is igyekszem megvilágítani, hogy a gyakorlatban milyen formában valósult meg a helyi társadalom és szerzetesrend kapcsolata, és hogy ez a kapcsolat milyen kölcsönös előnyökkel járt.

KULCSSZAVAK
Bencés rend; kulturális célvagyon; szerzetesi középiskolák.

II. SZEKCIÓ · ELŐADÁSABSZTRAKT

A „bányász-szolidaritás” mint kulturális és bizalmi tőke Oroszlányban

Budai Katalin
PPKE BTK, Filozófia, politika, gazdaság szak

Oroszlány sajátossága, hogy viszonylag fiatal bányászváros: a nagyüzemi széntermelés a 20. század közepén teljesedett ki, így a település fejlődése szorosan összekapcsolódott az ország különböző részeiről érkező munkavállalók közösséggé formálódásával. A bányászat nem pusztán megélhetési lehetőséget, hanem sajátos életformát, értékrendet és identitást is jelentett. A föld alatti munkavégzés veszélyei és az ebből fakadó egymásrautaltság olyan bizalmi és közösségi tőkét hozott létre, amely a munkahelyi kapcsolatokon túl a város társadalmi életét is meghatározta.

Az előadás központi kérdése, hogy a bányák bezárását követően miként alakult át, illetve milyen formákban maradt fenn ez a „bányász-szolidaritás”. A kutatás vizsgálja, hogy az egykori munkahelyi közösségek kohéziós ereje tovább élt-e a civil szervezetekben, a nyugdíjasklubokban, az érdekvédelmi tevékenységben és a személyes kapcsolathálózatokban. Külön figyelmet kap az Oroszlányi Bányászati Múzeum, a helyi hagyományőrző közösségek és a városi rendezvények szerepe a bányászmúlt emlékezetének fenntartásában, valamint annak kérdése, hogy a bányászidentitás értékei miként adhatók tovább a fiatalabb generációknak. Az elemzés arra is kitér, hogyan válhat a „bányászváros” öröksége Oroszlány kulturális és turisztikai erőforrásává.

KULCSSZAVAK
Bányász-szolidaritás; közösségi tőke; bizalmi tőke; kulturális tőke; helyi identitás; ipari örökség; hagyományőrzés; Oroszlány.

II. SZEKCIÓ · ELŐADÁSABSZTRAKT

A kocsma mint szociális műintézmény szerepe a vidéki társadalomban

Sallai Regina
PPKE BTK ITDI

A vidéki (és a látens vidéki, onnan elszármazott általi) kocsmakultúra a hagyományos magyar falusi közösségi élet egyik meghatározó színtere mind a mai napig. A kocsma nem csupán italmérésként szolgál, hanem találkozóhelyként is, ahol a helybeliek megbeszélik a legfontosabb történéseket, üzletet kötnek, szórakoznak, vagy csak elmenekülnek a családi problémák elől. A vidéki kocsmákhoz szorosan kapcsolódik a népi humor és az anekdotázás hagyománya. Az idejárók gyakran mesélnek történeteket, régi eseményeket vagy helyi legendákat, amelyek erősítik a közösségi összetartozást. Sok népi elbeszélés és irodalmi mű is megőrizte ennek a sajátos beszédkultúrának az emlékét. Az ábrázolt világ sokszor idealizált, és a túlromantizált alkoholizmus súlyos egyéni és társas problémákat kendőz el. Az alkohollal kísért társas összejövetelek által létrehozott miliő olyan centrifugális közösséget teremt a falun belül, amelynek megtartó ereje és központja az alkohol. A kocsmák és az italozás sokszor fontosabb szerepet töltenek be az egyén identitáskeresésében és szociális kapcsolataiban, mint gondolnánk.

KULCSSZAVAK
Kocsma; alkohol; idegenségtapasztalat; elszármazás; vidék-város ellentét.

II. SZEKCIÓ · ELŐADÁSABSZTRAKT

Társadalmi tőke és helyi beágyazottság a közfoglalkoztatás világában – Békés megyei tapasztalatok

Ruzsa Alexandra
PPKE TÁDI, Mentálhigiénés családkonzulens, művelődésszervező, tanár

A kutatás Békés megye periférikus térségeiben legalább tíz éve közfoglalkoztatásban részt vevő személyek életvilágát vizsgálja. Átfogóbb kvalitatív kutatás részelemzéseként arra irányul, hogy feltárja a társadalmi és kulturális tőke, a családi és közösségi kapcsolatok, a helyi beágyazottság, valamint az önkormányzati és intézményi környezet szerepét a tartós közfoglalkoztatás fennmaradásában és a mobilitási lehetőségek alakulásában. Kiindulópontja, hogy a közfoglalkoztatás nem pusztán speciális foglalkoztatási forma, hanem a korlátozott helyi munkaerőpiaci lehetőségekhez, a kapcsolathálóhoz és az intézményi viszonyokhoz kapcsolódó élethelyzet. Jelentőségét mutatja, hogy a megye adatai szerint közel 500 fő több mint tíz éve közfoglalkoztatásban vesz részt. Ez felveti annak kérdését, hogy a közfoglalkoztatás milyen társadalmi funkciókat tölt be a periférikus térségekben, és milyen okok vezetnek a másodlagos munkaerőpiacon való tartós jelenléthez.

A kutatás kiemelten vizsgálja, hogy a helyben elérhető erőforrások mikor támogatják a biztonságot, a társadalmi és munkaerőpiaci integrációt, valamint az önrendelkezést, és mikor nehezítik a nyílt munkaerőpiacra való kilépést. A célzott mintavételre épülő vizsgálat legalább húsz tartósan közfoglalkoztatott személlyel készített félig strukturált életútinterjút, valamint foglalkoztatási szakemberekkel felvett szakértői interjúkat foglal magában. Az érintetti és szakmai nézőpontok elemzése várhatóan rámutat arra, hogy a tartós közfoglalkoztatás fennmaradása az egyéni élethelyzetek, a kapcsolati erőforrások, a munkaerőpiaci lehetőségek és az intézményi környezet összefonódó hatásain keresztül érthető meg.

KULCSSZAVAK
Közfoglalkoztatás; társadalmi tőke; helyi beágyazottság; munkaerőpiaci mobilitás; periférikus térségek.

II. SZEKCIÓ · ELŐADÁSABSZTRAKT

Energiaközösség: a társadalmi együttélés egyik tőkeformája

Mészáros Dávid
PPKE TÁDI, fejlesztéspolitikai szakértő, politológus, közgazdász

Az energiaközösség olyan közösségi alapú együttműködés, amelyben különböző emberi együttélési formákhoz és életvilágokhoz tartozó szereplők kapcsolódnak össze az energia előállítása, felhasználása és közös kezelése érdekében. Az energiaközösség nem pusztán gazdasági vagy technikai meghatározottságokkal rendelkező entitás, hanem olyan társadalmi képződmény, amelyet az emberi együttélés formái, az egyéni és kollektív cselekvések, valamint az ezekből kialakuló kapcsolatok és intézményi struktúrák egyaránt alakítanak. Az energiatermelés és -felhasználás így nem választható el azoktól a helyi életvilágoktól, amelyekben az emberek élnek, dolgoznak, gazdálkodnak és egymással együttműködnek. A közösségi részvétel ebben az értelemben nem csupán azt jelenti, hogy az emberek aktív szereplőivé válnak az energiagazdálkodásnak, hanem azt is, hogy az energia kérdésén keresztül saját közösségi viszonyaikat, lehetőségeiket és az együttélésük feltételeit is alakítják.

Az energiaközösségek tevékenysége ezért az energiatermelésen, -fogyasztáson, -megosztáson és -tároláson túl az energiahatékonyság javítására, az erőforrások közös használatára és az energiagazdálkodáshoz kapcsolódó egyéb közös kezdeményezésekre is kiterjedhet. Mindezeket az egyéni és kollektív cselekvések, a társadalmi és gazdasági struktúrák, a történetileg kialakult intézmények, valamint a politikai és gazdasági döntéshozatal egymással kölcsönhatásban alakítják. Ebben a perspektívában az energiaközösség olyan közös cselekvési térként értelmezhető, ahol a technikai és gazdasági folyamatok mellett a társadalmi, kulturális és bizalmi viszonyok is meghatározóvá válnak. Ennek a társadalmi formának a vizsgálata túlmutathat a szűken vett gazdálkodás kérdésein, és magában foglalhatja a bizalmi és kulturális tőke, a közösségi kapcsolatok, az együttműködési képesség, valamint ezek hiányainak és az egyenlőtlen hozzáférésének vizsgálatát is.

Nem az „energia” alakítja önmagában a közösséget, hanem az emberi együttélés formái alakítják a helyi életvilágot, és ez egyben meghatározza, ahogyan egy közösség az energiához viszonyul. Az energiaközösségek ezen megközelítése nem egyszerűen „energetikai modellként”, hanem egy sajátos társadalmi együttélési és cselekvési formaként értelmezhető.

KULCSSZAVAK

Energiaközösség; közösségi energiagazdálkodás; társadalmi tőke; bizalmi tőke; kulturális tőke; helyi életvilág; közösségi részvétel; kollektív cselekvés; energiaönrendelkezés; társadalmi együttélés

PÁZMÁNY

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

TŐKEFORMÁK ÉS ÉLETVILÁGOK

2026. november 20.

SZERVEZŐK

Lokális Társadalom és Gazdaság Kutatócsoport

PPKE BTK Gazdaságtudományi Intézet

Szent II. János Pál Pápa Kutatóközpont

Keresztény Gazdaság Kutatócsoport

Társadalomtudományi Doktori Iskola

A füzet a 2026. november 20-i műhelykonferencia előadásainak összefoglalóit tartalmazza.